

Història Política i Social Contemporània (20086)

Titulació/estudi: Grau en Humanitats

Curs: 3r – 4t

Trimestre: 3r

Nombre de crèdits ECTS: 5 crèdits

Hores dedicació estudiant: 125 hores

Llengua o llengües de la docència: català

Professorat: Santiago Izquierdo Ballester

1. Presentació de l'assignatura o descriptor

En el darrer terç del segle XVIII, es produeixen de forma simultània una sèrie de canvis en el món occidental que en transformen radicalment les bases polítiques (revolucions americana i francesa) i econòmiques (revolució industrial). Estem davant del naixement del liberalisme polític i del capitalisme, els quals s'aniran consolidant als països occidentals al llarg del segle XIX i al mateix temps donaran lloc a la màxima expansió europea de la història.

Sovint els límits cronològics no s'avenen amb els marcs que delimiten un escenari històric. S'assegura que el segle XX és un segle curt que aniria des de 1914 fins a 1990, quan va caure el mur de Berlín. En canvi, pel que fa al segle XIX, hom pensa que es tracta d'un segle llarg, ja que aniria des de la Revolució Francesa (1789-1799) fins a la Primera Guerra Mundial (1914-1918); de l'inici d'un canvi polític que suposa l'esfondrament de la societat de l'Antic Règim a una guerra violenta i sagnant on es posen en evidència totes les característiques i les dramàtiques contradiccions de la societat contemporània.

El segle XIX és la centúria de la plena consolidació de l'economia capitalista i la protagonista de l'extensió de la industrialització. Es produeixen canvis en l'estructura agrària, una consolidació de les transformacions industrials, que van de la maquinització de la filatura o del tissatge a la siderúrgia més avançada o a la indústria química, una revolució en els transports, una plena internacionalització dels intercanvis comercials, etc.

Totes aquestes transformacions, a més, han significat uns canvis socials impressionants: pèrdua de pes de la noblesa, ascens definitiu de la burgesia com a classe dirigent i aparició del proletariat com l'agent més dinàmic en la contestació al nou règim econòmic-social.

Els canvis polítics del segle XIX també són significatius. La Revolució Francesa ha estat considerada l'emblema de la lluita contra un règim polític ja caduc. Malgrat tot, la Restauració, després de les derrotes napoleòniques, volgué tornar a la situació prerevolucionària. Però era evident que res ja no era igual, i, amb el transcurs del temps i a causa de les transformacions que anava sofrint la societat, les revolucions liberals posaven a prova unes estructures arcaiques que difícilment es podien mantenir. A partir de les revolucions de 1848 i un cop vist que la revolta popular podia fer anar més lluny l'abast dels canvis, les classes dirigents van començar a consolidar els estats-nació en un sentit més conservador i més favorable per a les seves posicions. Va ser el moment de les unificacions italiana i alemanya, l'esplendor de l'Anglaterra victoriana, la consolidació de l'Estat francès i l'emergència dels Estats Units com la futura primera potència mundial.

Les transformacions econòmiques i la plena consolidació dels estats-nació van portar a l'imperialisme i al colonialisme. El món començà a ser un objecte a repartir entre les potències més poderoses, que per qüestions econòmiques, estratègicopolítiques, culturals i racials creien que tenien el dret de sotmetre bona part de la humanitat.

Però aquesta agressivitat es tornà en contra d'aquells que la practicaven, i un atemptat esdevingut a Sarajevo el 1914 donà lloc a una escalada absurda de violència que va portar a la

Primera Guerra Mundial. I, enmig de la guerra, en un país inabastable com Rússia queia la monarquia del tsar i es contemplava la primera revolució socialista. Estava començant el veritable segle XX.

Aquesta centúria ve marcada per tres esdeveniments transcendents: dues guerres mundials d'intensitat i conseqüències mai no vistes fins llavors; un salt científic i tecnològic de magnituds sense precedents; i unes transformacions socials profundes i molt ràpides que inclouen l'aparició del sector serveis, la pèrdua d'importància a escala mundial de la pagesia com a classe social més nombrosa, així com l'extensió dels beneficis de l'Estat del benestar a capes molt àmplies de la societat, si més no en el món occidental.

Aquest Pla Docent té com a objectius dissenyar i posar en pràctica l'adaptació de l'assignatura *Història Política i Social Contemporània* a les directrius de Bolonya. Aquestes impliquen un nou paradigma docent, on es pretén potenciar la participació dinàmica de professor i estudiants, l'avaluació continuada i l'autoaprenentatge dels alumnes (tutelat pel docent) i, com a conseqüència desitjable, l'aprenentatge conjunt de professor i alumnes.

Història Política i Social Contemporània és una assignatura que té com objectiu capacitar els alumnes d'Humanitats (així com a tots aquells procedents d'altres estudis que la triïn de lliure elecció) en el coneixement i anàlisi dels principals episodis de naturalesa social i política de l'època contemporània (segle XIX). L'estudi dels diferents temes que formen el programa de l'assignatura, ens ha de permetre assimilar els grans canvis econòmics, socials, polítics i culturals del món contemporani, fixant-nos sobretot en el món europeu occidental, si bé sense defugir l'aproximació a les principals realitats extraeuropees.

La nostra pretensió és la d'afavorir en l'alumnat una visió crítica del món contemporani. Aquesta aproximació es planteja de forma activa, de tal manera que l'estudiant no hagi de resumir i repetir un discurs historiogràfic, sinó que sigui capaç de relacionar aspectes diversos i de treballar amb materials de primera mà com, per exemple, els textos d'època.

L'assignatura es basa en el desenvolupament de competències generals (que tendeixen a potenciar l'optimització de les capacitats i les qualitats de l'alumnat) i específiques (coneixement del període contemporani), mitjançant les classes magistrals (en les que s'introdueixen els coneixements bàsics exigibles a l'assignatura), seminaris sobre aspectes concrets del temari (en el què és fonamental el treball dels alumnes) i les tutories.

Objectius generals del curs:

1. Entendre la rellevància de les revolucions liberals en la configuració del món contemporani.
2. Reconèixer les transformacions socials del segle XIX associades a la industrialització: l'aparició del moviment obrer i el paper que exerceix cada classe social en la dinàmica històrica del període.
3. Analitzar el paper del liberalisme i del nacionalisme com a coixí de bona part dels moviments polítics i en la formació i la consolidació dels diferents estats-nació.
4. Deduir el joc de causes que van portar a la Primera Guerra Mundial, durant la qual va tenir lloc la Revolució Russa de 1917.

2. Competències a assolir

Competències generals	Competències específiques
Instrumentals 1.1. Comunicació oral i escrita adequada a la correcta exposició dels treballs requerits 1 Correcció, claredat i precisió, en les seves exposicions orals o escrites 2 Capacitat de síntesi: saber extreure i comunicar les idees principals d'un text 3 Defensa dels arguments assumits davant del professor i dels companys de classe 4 Capacitat de posar de manifest un esperit crític amb les interpretacions del professor, dels textos escrits i de la resta de companys de classe 5 Capacitat d'iniciativa: saber interactuar a les classes magistrals i els seminaris 1.2. Capacitat investigadora 6 Capacitat per a enfrontar-se a documentació secundària i primària 7 Capacitat per a seleccionar la informació i, posteriorment, ordenar-la 8 Capacitat per a oferir uns resultats clars i ordenats 1.3. Capacitat analítica: 9 Capacitat per a interioritzar i desagregar els elements constitutius d'un text 10 Capacitat de jerarquitzar els diversos elements d'un text prèviament determinat 1.4. Iniciativa i capacitat per complementar la informació amb l'ajuda de textos bàsics 11 Foment de la recerca bibliogràfica 12 Habilitats informàtiques: recerca a internet, etc. 13 Habilitats gràfiques: llegir i dinamitzar gràfics i situacions similars Interpersonals -2.1.- Bona aptitud per treballar en equip -2.2.- Capacitat d'informar sobre el desenvolupament dels treballs -2.3.- Receptivitat de la diversitat Sistemàtiques 3.1.- Capacitat d'aprenentatge 3.2.- Aptitud per a integrar coneixements i mètodes de diverses disciplines 3.3.- Disposició per a treballar autònomament 3.4.- Habilitat per a la resolució de preguntes de temàtica històrica vinculades a la història política, econòmica, social o cultural 3.5.- La capacitat d'aplicar el sentit comú en els nous coneixements 3.6.- Capacitat per a aplicar els coneixements teòrics a la pràctica	1.1.- Identificar els principals períodes de la història política i social contemporània (segle XIX) 1.2.- Aplicar raonaments diversos i cercar explicacions multicausals per entendre els fets històrics i avaluar les seves conseqüències 1.3.- Reconèixer els principals processos socials i esdeveniments culturals de la història política i social contemporània 1.4.- Adquisició de conceptes bàsics, habilitats i raonament referits a l'àrea i període analitzat 1.5.- Capacitat per endinsar-se en el llenguatge i en el raonament dels diferents protagonistes polítics i socials del període 1.6.- Capacitat per a distingir entre esdeveniments històrics d'abast mundial dels regionals o locals 1.7.- Capacitat per a aconseguir informació històrica en algunes pàgines web bàsiques 1.8.- Capacitat per a contextualitzar articles de diari en el seu adequat context polític i sociològic

3. Continguts

Tema 1.- La crisi de l'Antic Règim i les revolucions americana i francesa

Tema 2.- La industrialització i l'inici del moviment obrer

Tema 3.- La Restauració i les revolucions burgeses (1815-1848)

Tema 4.- L'organització de la societat contemporània

Tema 5.- La I i la II Internacional

Tema 6.- Nacionalisme i consolidació dels estats burgesos

4. Avaluació

La qualificació de l'examen de la convocatòria ordinària, al final del trimestre, representarà el 60% de la nota final; el 40% restant s'aconseguirà a través de l'avaluació continuada als seminaris (un punt per seminari). En la convocatòria extraordinària el total de la nota dependrà de l'examen de setembre.

Tipus d'avaluació: obligatòria, continuada i final. El període temporal en què es durà a terme: l'avaluació continuada es durà a terme durant els seminaris i l'avaluació final es realitzarà al finalitzar el trimestre.

El tipus d'activitat: l'avaluació continuada vol que l'alumnat adquireixi les capacitats d'aplicar i sintetitzar els coneixements adquirits durant el trimestre. L'avaluació final té com objectiu comprovar els coneixements sobre la matèria de l'alumnat.

5. Bibliografia i recursos didàctics

5.1. Bibliografia bàsica

AA. DD.- *Historia Universal Siglo XXI*, Madrid, Siglo XXI, 1970-1990.

AA.DD.- *Historia de Europa Siglo XXI*, Madrid, Siglo XXI, 1974-1985.

ARÓSTEGUI, J.; BUCHRUCKER, C.; SABORIDO, J. (dirs.).- *El mundo contemporáneo: historia y problemas*, Barcelona, Crítica, 2001.

ARTOLA, M.; PÉREZ LEDESMA, M.- *Contemporánea. La historia desde 1776*, Madrid, Alianza, 2005.

BLANNING, T. C. W. (ed.).- *El siglo XIX*, Barcelona, Crítica, 2002.

CASASSAS, Jordi (coord.).- *El mundo desde 1848 hasta nuestros días. La construcción del presente*, Barcelona, Ariel, 2005.

Diccionari d'història universal Chambers, Barcelona, Edicions 62, 1995.

FERNÁNDEZ, Antonio.- *Historia Universal. Edad contemporánea*, Barcelona, Vicens Vives, 1988 (Volum IV).

FONTANA, Josep.- *La época del liberalismo*, Barcelona-Madrid, Crítica-Marcial Pons, 2006. Vol. 6 *Historia de España* dirigida per J. Fontana & R. Villares.

HOBSBAWM, Eric J.- *La era de la revolución, 1789-1848*, Barcelona, Crítica, 2001.

HOBSBAWM, Eric J.- *La era del capital, 1848-1875*, Barcelona, Crítica, 1998.

HOBSBAWM, Eric J.- *La era del imperio, 1875-1914*, Barcelona, Crítica, 2001.

KINDER, H.; HILGEMANN, W.; HERGT, M.- *Atlas Histórico Mundial. De los orígenes a nuestros días*, Madrid, Akal, 2007.

PALMER, R.; COLTON, J.- *Historia Contemporánea*, Madrid, Akal, 1980.

PAREDES, Javier (coord.).- *Historia universal contemporánea*, Barcelona, Ariel, 1999. 2 vols.

VILLARES, R.; BAHAMONDE, Á.- *El mundo contemporáneo. Siglos XIX y XX*, Madrid, Taurus, 2001.

VILLARES, R.; MORENO LUZÓN, J.- *Restauración y Dictadura*, Barcelona-Madrid, Crítica-Marcial Pons, 2009. Vol. 7 *Historia de España* dirigida per J. Fontana & R. Villares.

5.2. Recursos didàctics

Al llarg del trimestre treballarem a classe diversos documentals (DVD), que ens ajudaran a complementar les lectures del curs i treballar alguns temes en els seminaris.

6. Metodologia

La metodologia de l'assignatura no es basa únicament en les anomenades *classes magistrals* o de *grup plenari*, és a dir, les impartides pel professor de la assignatura, sinó que, a més, s'inclouen altres activitats docents, com:

1) Presencial (a l'aula): les classes de grup plenari on s'introdueixen els coneixements bàsics de l'assignatura.

2) Presencial (a l'aula): Seminaris vinculats a les competències i els continguts a assolir en aquesta assignatura. Aquests cerquen la participació activa de l'alumnat, amb la preparació de lectures, treballs i la intervenció oral en els seminaris.

3) Dirigít (fora de l'aula): els treballs per als seminaris i la possible utilització d'audiovisuals per a contextualitzar el període històric. Aquestes activitats tenen com a finalitat la participació de l'alumnat en el procés d'aprenentatge de la història del món contemporani.

4) Autònom (fora de l'aula): lectura, utilització i recerca de fonts primàries i secundàries.

7. Programació d'activitats

HISTÒRIA POLÍTICA I SOCIAL CONTEMPORÀNIA (20086)		
	Dilluns	Dimecres
09/04 - 13/04/		PLENÀRIA
16/04 - 20/04	PLENÀRIA	PLENÀRIA
23/04 - 27/04		101
30/04 - 04/05	PLENÀRIA	102
07/05 - 11/05	PLENÀRIA	101
14/05 - 18/05	PLENÀRIA	102
21/05 - 25/05	PLENÀRIA	101
28/05 - 01/06		102
04/06 - 08/06	PLENÀRIA	PLENÀRIA
11/06 - 15/06	PLENÀRIA	PLENÀRIA
18/06 - 22/06	PLENÀRIA	